

**Жалал-Абад областынын Чаткал районунун жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, 2022-жылдын 1-январынан тартып 2022-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгындагы бюджеттин түзүлүшүнө жана аткарылышына жүргүзүлгөн шайкештик аудиттин жыйынтыгы боюнча
Жалпылоо отчет**

Аудит жүргүзүү үчүн негиз: Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 108-беренеси, Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 72-беренеси, “Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасы жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Конституциялык Мыйзамынын 4,7,31-беренелери, 2023-жылга Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын аудитордук иш планы, Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Ош шаары, Ош, Жалал-Абад жана Баткен областтары боюнча аймактык бөлүнүшүнүн 2023-жылдын 12-июнундагы №02-3/191 буйругу.

Аудиттин максаты: Жалал-Абад областынын Чаткал районунун жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, 2022-жылдын 1-январынан тартып 2022-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгындагы бюджеттин түзүлүшүнө жана аткарылышына аудит жүргүзүү.

Аудит мезгили: 2022- жылдын 1-январынан 2022-жылдын 31-декабрына чейин.

Аудиттин түрү: Шайкештик аудити.

Аудит объектилери: Чаткал райондук мамлекеттик администрациясы, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Чаткал башкармалыгы, Чаткал райондук өнүктүрүү фонду, Чаткал районунун айыл өкмөттөрү жана муниципалдык ишканалар.

Аудитордун милдети

Аудитордун милдети, жүргүзүлгөн аудиттин негизинде мыйзам талаптарына (аудиттин критерийлерине) 2022-жылы Чаткал райондук мамлекеттик администрациясынын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Чаткал башкармалыгынын, Чаткал өнүктүрүү фондунун жана муниципалдык ишканалардын ишинин шайкеш келүүсүнө карата өз алдынча корутундуга келүүсүндө турат.

Жетекчиликтин жоопкерчилиги

“Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык, райондогу жергиликтүү өз алдынча башкаруу органы болуп, Чаткал райондук администрациясы, айыл өкмөттөрү эсептелет. Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын милдеттерине мамлекеттик башкаруу жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу боюнча ыйгарылган бардык маселелерди аткаруу кирет, Кыргыз Республикасынын башка органдарынын компетенциясына карата Кыргыз Республикасынын Мыйзамы менен киргизилген ыйгарым укуктардан сырткары.

Аудит мезгилине карата Чаткал райондук мамлекеттик администрациясынын башчысы-аким Сенирбаев Алтынбек Жыргалбаевич баардык аудит камтыган мезгилде иштеп келген.

Аудит предмети

Аудиттин предмети болуп, муниципалдык каражаттарды жана мүлктү башкаруу жаатында бюджеттик мыйзамдын талаптарына ылайык, жергиликтүү

бюджетти аткаруу боюнча Чаткал райондук жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишин баалоо эсептелет.

Аудиттин көлөмүнө киргизилген маселелер:

- Жергиликтүү бюджеттин түзүү жана аткаруу процессин жөнгө салуучу ченемдик документтердин жана мыйзам ченемдеринин сакталышына жана аткарылышына аудит;
- Жергиликтүү бюджеттин киреше бөлүгүнүн аткарылышын талдоо;
- Жергиликтүү бюджеттин чыгымдар бөлүгүнүн аткарылышын талдоо;
- Жайыт пайдалануучулар бирикмесинин ишмердүүлүгүн талдоо, киреше жана чыгымдар бөлүгүнүн аткарылышын талдоо;
- Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын муниципалдык карызынын абалына жана тейленишине аудит;
- Муниципалдык бюджеттик мекемелердин чыгымдар сметасынын аткарылышына аудит;
- Муниципалдык ишканалардын бюджетинин аткарылышына аудит;
- Муниципалдык менчикти башкаруу боюнча ишти талдоо;
- “Ички аудит жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын аткарылышын талдоо.

Аудиттин критерийлери

Критерий катары, Чаткал райондук жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана алардын муниципалдык ишканаларынын, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Чаткал башкармалыгынын ишинин Кыргыз Республикасынын Бюджеттик, Салык кодекстерине жана “Салыктык эмес кирешелер” Кодексине, “Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, Жергиликтүү Кеңештердин токтомдоруна жана 2022-жылы жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ишин жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын жана башка ченемдик-укуктук актыларына туура келишин баалоо деп эсептейбиз.

Ишти аткарууда колдонулган аудит стандарттары

Аудит INTOSAI аудитинин сунуш кылынган негизги принциптерине жана шайкештик аудит үчүн Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Кеңешинин 2021-жылдын 29-мартында №01-26/56 токтому менен бекитилген жетектөөчү көрсөтмөлөргө ылайык жүргүзүлдү, атап айтканда, ISSAI 400 жана ISSAI 1400 (2015-жылы кайра каралган).

Этикалык талаптарга шайкеш келүүсү

Аудиттин эл аралык стандарттары этикалык талаптарды сактоону, ошондой эле аудиттин предмети, анын бардык олуттуу аспектеринде мыйзамдарга жана жөнгө салуучу ченемдерге туура келээрине негиздүү ишенимди алуу үчүн пландаштырууну жана жүргүзүүнү талап кылат.

Аткарылган иштерди кыскача баяндоо

Аудит тарабынан Чаткал райондук жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарын, Чаткал райондук мамлекеттик администрациясынын, Чаткал өнүктүрүү фондунун, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Чаткал башкармалыгынын жана муниципалдык ишканаларынын ишине тиешелүү жергиликтүү бюджетти аткаруу, кирешелер жана чыгымдар сметасы жана Кыргыз

Республикасынын мыйзамынын талаптарына ылайык муниципалдык мүлктү башкаруу боюнча маселелер изилденди.

Аудит өзүнө, бюджеттик, бюджеттен сырткары жана атайын каражаттардын чыгымдары ченемдик укуктук актыларга ылайык жүргүзүлгөндүгү боюнча жетиштүү жана талаптагыдай тастыкталган далилдерди алуу үчүн жол-жоболорду аткарууну камтыйт. Ушул отчетто жазылган жетиштүү жана талаптагыдай тастыкталган далилдерди алуу үчүн негизди камсыздоо үчүн, чогултулган аудитордук далилдер жетиштүү жана талаптагыдай деп эсептейт.

Аудитке тийешелүү болгон жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Чаткал башкармалыгынын жана муниципалдык ишканаларын тандоо, аудитти пландоо, олуттуулук факторлорун аныктоо, 2022-жылдагы чыгымдар көлөмүнүн олуттуулугуна жана иштин мүнөзүнө жараша жүргүзүлгөн (*материалдар ар бир аудит объектиси оюнча өзүнчө түзүлгөн*).

Райондун аймагындагы айыл өкмөттөрдүн жергиликтүү бюджетинин кирешелери жана чыгашалары

2022-жылдын жыйынтыгы менен киреше планы 385964,3 миң сомго белгиленген болсо, аткарылганы 394222,4 миң сомду же 102,1 % түзүп, 8258,1 миң сомго көп аткарылган. Чыгашалар бөлүгүнүн 2022-жылдын 12 айына планы алдын ала 550392,3 миң сомго такталып, аткарылганы 465534,0 миң сомду түзүп, 84858,3 миң сомго аз чыгымдалган, же 84,6 % аткарылган.

Райондо салык жана башка жыйымдарды өндүрүү райондук мамлекеттик салык кызматы тарабынан 2022-жылдын жыйынтыгы менен 1715068,3 миң сомдук салык жана башка жыйымдар пландаштырылып, жылдын жыйынтыгында 1728686,4 миң сом жыйналып, план тапшырма 107,9 % аткарылган, 2021-жылга жылга салыштырмалуу 119,6 % га аткарылып, же болбосо 283432,0 миң сомго көп жыйналган.

Жыйынтыгында республикалык бюджетке план тапшырма 1359716,5 миң сомго бекитилип, аткарылышы 1359733,6 миң сомду түзүп, план 100,0 % аткарылган. Ал эми жергиликтүү бюджеттин планы 355351,8 миң сомго белгиленип, 368952,8 миң сом жыйналып, жыйынтыгында план тапшырма 103,8% аткарылган же болбосо 13601,0 миң сомго ашыкча жыйналган.

Камсыздандыруу төлөмдөрү же пенсияга чегерүүлөрү жыйноодо райондук мамлекеттик салык кызматы тарабынан 2022-жылга берилген 640175,1 миң сомдук тапшырма 673449,5 сомго аткарылып, 105,2 % түзгөн. 2022-жылдын жыйынтыгы менен 2021-жылга салыштырмалуу 205379,1 миң сомго көп жыйналып, 102,8% өсүү темпин камсыз кылган.

Райондо жалпысы 120 кен казуучу фирма ишмердуулугун жүргүзгөн. 2022-жылы жалпысы 1535843,4 миң сом салык төлөмдөрүнөн республикалык бюджетке 1341437,2 миң сом, жергиликтуу бюджетке 194406,2 миң сом чегерилген. Анын ичинен киреше салыгына 131647,5 миң сом, резидент эмес жактардан киреше салыгы 20281,2 миң сом, айыл чарба багытындагы эмес жерлерден салык 3693,8 миң сом, кыймылсыз мүлккө салык 359,0 миң сом, юридикалык жактан унаа салыгы 1482,3 миң сом, киреше салык 798980,6 сом, пайдага салык 5768,6 миң сом, рояльти 345188,2 миң сом, бонус 23664,0 миң сом, инфраструктураны күтүүгө 2% 139531,2 миң сом, НДС салыгына 65244,4 миң сом жыйналган. 2022-жылы “Вертекс-Гольд Компани” фирмасы 472644,6 миң сом, “Кичи Чаарат” ЖААКы 18779,3 миң сом,

Кыргыз филиал “ПВТ и СА” 24334,2 миң сом, ОсОО “Эвентус” 38138,8 миң сом, ОсОО “Эти Бакыр” Терек-Сай фирмасы 770531,6 миң сом, ОсОО Глобал Жамгыр майнинг фирмасы 5701,4 миң сом салык төлөмдөрүн бюджетке чегеришкен.

Инвестиция тартуу жана кредиттерди берүү.

Чаткал районунун социалдык-экономикалык өнүгүүсүндө айыл өкмөттөрүндө ички инвестиция, өкмөттүк эмес уюмдар, жеке ишкерлер, мигранттардын кирешелери, ошондой эле республикалык бюджет тарабынан 2022-жыл ичинде 135 долбоор колдоого алынып 176500,0 миң сомдук инвестиция тартылган.

Долбоорлордун ичинен мамлекеттик бюджеттен Каныш-Кыя айыл аймагына 154300,0 миң сомдук 101 долбоор, Чаткал айыл аймагына 118000,0 миң сомдук 11 долбоор, Терек-Сай айыл аймагына 6100,0 миң сомдук 16 долбоор, Сумсар айыл аймагына 4400,0 миң сомдук 7 долбоор аткарылган.

Жалпысынан 2022-жылы Чаткал районунун өнүктүрүү фонду тарабынан 23 долбоорго 104842,4 миң сомдук, ал эми фонддун аппаратына 3104,8 миң сом каржыланган.

Корутунду

Жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча, 2022-жылы, Чаткал райондук жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Чаткал башкармалыгынын жана муниципалдык ишканаларынын ишмердүүлүгү, төмөндө жазылган жагдайлардан сырткары, баардык олуттуу аспектиде Кыргыз Республикасынын укуктук ченемдик актыларынын талаптарына шайкеш келеери аныкталды.

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын мындан мурдагы аудиттин жыйынтыгы боюнча жазма буйругунун аткарылышы

Чаткал районунун социалдык-экономикалык онугушуно жана жергиликтүү озун озу башкаруу органдарынын 2020-жылдын 1-январынан 2021-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгындагы бюджетинин тузулушуно жана аткарылышына карата мурдагы аудит Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Ош шаары, Ош, Жалал-Абад жана Баткен областтары боюнча аймактык болунуштун жетекчисинин 2022-жылдын 12-сентябрындагы № 02-3/388 буйругунун негизинде аймактык бөлүнүштүн инспектору Н.Дадабаев тарабынан жүргүзүлгөн. Аудиттин жыйынтыгы менен 2022-жылдын 28-октябрында акт түзүлүп 19118,7 миң сомдук каржылык чектен чыгуулар аныкталган.

Чаткал районунун социалдык-экономикалык онугушүнө жана жергиликтүү өзүн өзү башкаруу органдарынын 2020-жылдын 1-январынан 2021-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгындагы бюджеттин түзүлүшүнө жана аткарылышына карата мурдагы аудиттин жыйынтыгы менен жалпысынан 19118, миң сомдук каржылык чектен чыгуулар аныкталган, анын ичинен сапар чыгымына ашыкча төлөөлөр 10,9 миң сом, дебитордук карызды жашыруу 18551,8 миң сом, социалдык төлөмдөргө кошумча чегерүү 29,6 миң сомду түзгөн. Каржылык чектен чыгуулардан 18488,5 миң сомду ордуна коюлууга жаткан. Аудит камтыган 2022-жылы 18467,3 миң сом ордуна коюлган. Ордуна коюлбаган сумма 21,2 сомду түзгөн. Мындан тышкары курулуш куроо жана капиталдык курулуш көлөмүнө кошуп жазуулар боюнча 11460,2 миң сомдук материалдар Чаткал райондук прокуратурасына өткөрүлүп берилген, аудитке берилген маалыматтарга ылайык, азыркы күндө тергөө амалдары жүрүүдө.

ЖЫЙЫНТЫК:

Чаткал районундагы айыл өкмөттөрүндө жергиликтүү бюджеттеринин түзүлүшүнө жана аткарылышына жана муниципалдык мекемелерде, бюджеттик, атайын жана башка каражаттардын максаттуу, натыйжалуу пайдаланышына 2022-жылдын 1-январынан тартып 2022-жылдын 31-декабрына чейинки мезгил аралыгына жүргүзүлгөн аудиттердин жыйынтыктары боюнча жалпысынан **27492,7 миң сомдук** каржылык четтөөлөр (бузуулар) аныкталды, анын ичинен ордуна коюлуулга тийиш болгон каржы бузуулар **25626,3 миң сомду** түзөт, аудит учурунда ордуна коюлганы **3310,3 миң сом**, ордуна коюлбаганы **22316,0 миң сом**, бузуулардын классификатору боюнча:

- **(110105)** – бюджеттик мыйзамдын талаптарына бюджет долбоорунун креше бөлүгүнүн туура келбеши **558,4 миң сом**, толук ордуна коюлууга тийиш, аудит учурунда ордуна коюлган жок;

- **(210201)** – Бюджетке төлөмдөрдү эсептөөнүн тууралыгы, толуктугу жана өз учурунда төлөнүшү боюнча, алар боюнча туумдардын жана айып пулдарды эсептөө жана төлөө боюнча контролду жүргүзүү боюнча чаралардын көрүлбөшү (бюджетке жана СФ кошумча эсептөөлөр менен) **846,0 миң сом**, аудит учурунда толук бойдон тийиштүү бюджетке калыбына келтирилди;

- **(230207)** – курулуш иштеринин көлөмүн жана баасын негизсиз жогорулатуу жалпы **7023,5 миң сом**, толук ордуна коюлууга тийиш, аудит учурунда **405,3 миң сом** мекемеге калыбына келтирилди, **6618,2 миң сом** ордуна коюлган жок;

- **(230303)** – Кызматкерлердин эмгегине төлөө жана акчалай түрдөгү жана башка төлөмдөр боюнча ченемден ашык чыгымдар **3092,9 миң сом**, андан ордуна коюлууга тийиш болгон сумма **2086,8 миң сом**, аудит учурунда ордуна коюлганы **890,9 миң сом**, **1195,9 миң сом** ордуна коюлган жок.

- **(230305)** – товардык материалдык баалуулуктардын жана акча каражаттарынын нормадан ашыкча чыгымдалышы **1072,0 миң сом**, аныкталган бузуулар ордуна коюлууга жатпайт;

- **(230306)** – товардык-материалдык баалуулуктардын нормадан ашыкча запастары **967,7 миң сом**, аудит учурунда мекемеге калыбына келтирилди;

- **(310105)** – Мамлекеттик (муниципалдык) мүлктүн жана мамлекеттик акча каражатынын кем чыгышы (бузулушу, жоголушу, уурдалышы) **30,6 миң сом**, толук ордуна коюлууга жатат, аудит учурунда ордуна коюлган жок;

- **(310106)** – Тастыктоочу документтери жок туруп, мүлктү жана товардык материалдык баалуулуктарды эсептен чыгаруу жана мамлекеттик (муниципалдык) мүлктү мыйзамга ылайыксыз эсептен чыгаруу **1496,4 миң сом**, толук ордуна коюлууга тийиш, аудит учурунда **188,4 миң сом** ордуна коюлган, **1308,0 миң сом** ордуна коюлган жок;

- **(410205)** – Эмгек акы, сапар чыгымы, жөлөк пулдар, компенсациялар жана башка төлөмдөрдү төлөөдөгү бузуулар **194,0 миң сом**, толук ордуна коюлууга тийиш, аудит учурунда **12,0 миң сом** ордуна коюлган, **182,0 миң сом** ордуна коюлган жок;

- **(410215)** – дебитордук карыздарды бухгалтердик эсептен жашыруу **11954,2 миң сом**, толук ордуна коюлууга тийиш, аудит учурунда ордуна коюлган жок;

- **(510113)** – Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан белгиленген босоголук суммадан ашкан суммага мамлекеттик сатып алуулар боюнча конкурстар өткөрүлбөстөн товарларды, жумуштарды жана кызмат көрсөтүүлөрдү жүргүзүү **257,0 миң сом**, ордуна коюлбайт.

Аудит объектилери боюнча:

1. Чаткал райондук мамлекеттик администрациясы боюнча (Администрация башчысы-аким Н. Сенирбаев, башкы бухгалтери М. Ташбаев.).

Табуу, тыянак №1. Мурдагы жазма буйруктун аткарылуусунун аудитинде төмөндөгүлөр аныкталган: Аудитке берилген отчеттук маалыматтарга ылайык, мурдагы жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган эмгек акыга негизсиз төлөнгөн 381,6 миң сом каражаттан 364,3 миң сом тиешелүү кызматкерлерден эмгек акысынан кармалган, калган калдык сумма 17,3 миң сомду түзгөн. Ал эми, сапар чыгымдарынын тастыктоочу документтери жок жашырылган дебитордук 241,2 миң сомдук карыздар тиешелүү кызматкерлерден 204,1 миң сом кармалган, калган калдык сумма **37,1 миң сомду** түзгөн.

Сунуш №1. Мурдагы аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган суммалардын өндүрүлбөй калган калдык суммасы жалпы 54,4 миң сом анын ичинен: эмгек акыга негизсиз төлөөлөр 17,3 миң сом, жашырылган дебитордук сапар чыгымдар өзүнө ыйгарып алуулар **37,1 миң сом** тийиштүү жооптуу кызматкерлер эсебинен тез аранын ичинде тийешелүү бюджетке өндүрүлсүн. Жооптуу тараптар менен эсептешүү, Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген, мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча Жобонун талаптарына ылайык алып барылсын.

Табуу, тыянак № 2. 1). Эмгек өргүүлөрдү эсептөөдө 2022-жылы акимдин орун басары А.Таштанбаевага эмгек өргүүсү үчүн 50,1 миң сом эсептелүүсү керек болсо, бул кызматкерге 53,7 миңсом эсептелген, же болбосо 3,6 миң.сом негизсиз ашыкча эсептелген, анын ичинен 0,2 миң сом киреше салыгы жана 0,3 миң сом социалдык фондко которулуп колуна 3,1 миң сом ашыкча алган, аппарат жектекчи К. Керимбеков эмгек өргүүсү үчүн 77,7 миң сом эсептелүүсү керек болсо, бул кызматкерге 83,2 миң сом эсептелген, же болбосо 5,5 миң.сом негизсиз ашыкча эсептелген, анын ичинен 0,3 миң сом киреше салыгы жана 0,5 миң сом социалдык фондко которулуп колуна 4,7 миң сом ашыкча алган, башкы адис Р. Мамурбековко эмгек өргүүсү үчүн 62,1 миң сом эсептелүүсү керек болсо, бул кызматкерге 66,6 миң сом эсептелген, же болбосо 4,4 миң сом негизсиз ашыкча эсептелген, анын ичинен 0,2 миң сом киреше салыгы жана 0,4 миң сом социалдык фондко которулуп колуна 3,8 миң сом ашыкча алгандыгы аныкталган. Жалпы эмгек өргүү үчүн негизсиз төлөнүп берилген сумма **13,8 миң** сомду түзгөн.

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 1-августундагы №266 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жарандык кызматчыларына жана муниципалдык кызматчыларына эмгек акы төлөө шарттары жөнүндө” Жарлыгынын талаптары аткарылбай, кызмат сапарында жүргөн 5 кызматкерге **10,5** миң сом эмгек акыга негизсиз кошумча төлөмдөр төлөнүп берилген.

Сунуш №2. Эмгек акы төлөө, Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 1-августундагы №266 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жарандык кызматчыларына жана муниципалдык кызматчыларына эмгек акы төлөө шарттары жөнүндө” Жарлыгына жана Кыргыз Республикасынын министрлер кабинетинин 2022-жылдын 29-августундагы № 474 “Бюджеттик чөйрөнүн кызматкерлеринин эмгек акы төлөө шарттарын жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин айрым чечимдерине өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө” токтомунун негизинде жүргүзүлсүн. Эмгек акы эсептөөдө негизсиз ашыкча төлөнгөн эмгек өргүү үчүн 13,8 миң сом, транспорттук

чыгымдар жана тамактануу үчүн 10,5 миң сом, жалпы **24,3 миң** сом тиешелүү кызматкерлерден өндүрүлсүн.

Табуу, тыянак № 3.

Райондук мамлекеттик администрациясында Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун 3.1 главасынын 303,304,305 жана 306 – бөлүмүндө көрсөтүлгөн талаптар бузулуп, жооптуу адамдарга жоопкерчиликке акча каражаттары отчеттук сумманын багытталышын жана мөөнөтүн көрсөтүү менен алуучунун жазуу жүзүндөгү арызы жок, акча каражаттарын отчет менен алынгандыгы боюнча отчеттуу адамдар үч жумушчу күндөн кечиктирип беришет, отчеттуу суммаларды чыгымдалгандыгы тууралуу аванстык отчетторду белгиленген мөөнөттө тапшырбай калуу шартында же пайдаланылбай калган аванстардын калдыгын кассага кайтарбай калууда, бюджеттик мекеме Кыргыз Республикасынын эмгек мыйзамдарында белгиленген талаптарды сактоо менен аванстарды алган кызматкерлердин эмгек акысынан кармап калуу же башка чаралар көрүлгөн эмес, отчеттуу адамга жаңы аванстарды берүү мурда берилген авансты тындыруу шартында гана жүргүзүлгөн эмес, ошол себептүү аудит жүрүшүндө жоопкерчиликке берилген акча каражаттарга алынган авансылык оотчетторду иреттештирип тактаганда 10 кызматкерден **78,4 миң сомдук** сапар чыгымына тастыктоочу документи жок дебитордук карыз катары жашырылганы аныкталган, аудит жүрүшүндө 78,4 миң сом тиешелүү кызматкерлердин эсебине дебитордук карыз катары коюлду.

Сунуш № 3. Мындан ары, жоопкерчиликке акча каражатын берүү жана авансылык отчетторду тариздөө Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн. Бухгалтердик эсептен жашырылган **78,4 миң сомдук** дебитордук карыздар тийиштүү жооптуу кызматкерлерден өндүрүлсүн.

Табуу, тыянак № 4 2022-жылы райондук администрация тарабынан күйүүчү жана майлоочу майларды сатып алуу үчүн 734,6 миң сомго жарыя берилип, анын ичинен 489,6 миң сомго жеке ишкер Б.Исмадова жана “Партнер -Нефт” ЖЧК сы менен 245,0 миң жөнүүчү болуп келишим түзүлгөн. Аудиттин жүрүшүндө 50,1 миң сомго мамлекеттик сатып алуулар порталына жарыя берилбей түздөн түз сатылып алынгандыгы аныкталган.

Сунуш №4. Мындан ары, мамлекеттик сатып алуулар Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндөгү” мыйзамынын талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу, тыянак № 5. Чаткал райондук мамлекеттик администрация башчысына 6380 литр күйүүчү май, ал эми нөөмөттүк автоунааларга 1 нөөмөттүк автоунаага (бул автоунаада акимдин 1-орун басары жүргөн) 2300 литр күйүүчү май сарпталган. Күйүүчү майларды мыйзамдуу сарпталуусунун аудитинде жол баракчаларынын (путевой лист) айрым жерлеринде толук деңгээлде толтурулбаган, кайсыл жакка баргандыгы толук көрсөтүлбөгөн, автоунааны колдонгон кызматкерлердин колдору коюлбаган, спидометрдин көрсөткүчтөрү көрсөтүлбөгөн. Бул өз кезегинде күйүүчү майлардын максаттуу жана негиздүү коротулганына күмөн жаратат. Аудиттин жүрүшүндө Кыргыз Республикасынын Министрлер

кабинетинин 2022-жылдын 30-апрелиндеги № 240 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызматтык жана нөөмөттүк автотранспорттун пайдаланууну тартипке келтирүү боюнча чаралар жөнүндө” Токтомунун негизинде бекитип берилген автотранспорттун отунун чыгымдоосунун лимити (ченеми) жылдын жыйынтыгы менен 491,3 литрге же **31,8 миң сомго** ашып кеткен.

Сунуш №5. 1). Кыргыз Республикасынын Министрлер кабинетинин 2022-жылдын 30-апрелиндеги № 240 Токтомунун негизинде белгиленген чектен (лимиттен) ашып кеткен 491,3 литр күйүүчү май суммасы **31,8 миң сом** калыбына келтирилсин. Жогоруда аталган токтомдо бекитилген ченемдерден (лимиттен) ашууларга жол берилбесин. Күйүүчү майларды негиздүү сарптоо жана жолдомо баракчалары толук түрдө толтурулушу камсыз кылынсын.

Табуу, тыянак №6. Райондук мамлекеттик администрациясында Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун 3.1 главасынын 303,304,305 жана 306-бөлүмүндө көрсөтүлгөн талаптар бузулуп, жоопкерчиликке берилген акча каражаттарга алынуучу авансалык отчеттор убагында алынган эмес жана талапка ылайык таризделген эмес, башкы журнал китеби жок.

Сунуш № 6. Бухгалтердик учетту алып баруу Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу, тыянак.7. Аудитке берилген отчеттук маалыматка ылайык, электр энергиясын пайдаланган Чаткал районунун жергиликтүү өз-алдынча башкаруу органдарынын карамагындагы 62 мекеме-ишкана тейлеген. Чаткал райондук өз-алдынча башкаруу органдарынын карамагындагы 62 мекеме-ишканага 2022-жылга 3836,5 кВт/саат электр энергиясын 14618,8 миң сомдук лимит бекитилип берилген. 2022-жылдагы анык сарпталган электр энергиясы 3936,5 кВт/саатты түзүп 14998,2 миң сом каржыланган, же болбосо белгиленген ченемден (лимиттен) 99,6 кВт/саат, **379,4 миң сомго** ашыкча сарпталып, бюджеттик жоготууга жол берилген.

Сунуш 7. Электр энергиясына болгон керектөөнүн ченемдерин тактоо жана ар жылга электр жана жылуулук энергияларынын керектелүүчү өлчөмдөрүн так эсептөө менен керектөө ченемдери белгиленсин.

Электр энергиясын пайдаланууда, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 22-августундагы №576 токтому менен бекитилген “Электр энергиясын пайдалануу Эрежелери” сакталуусу көзөмөлгө алынсын. Бюджеттик жоготууларга жол берген жооптуу кызматкерлердин жоопкерчилиги мыйзам чегинде каралсын.

2. Чаткал районунун өнүктүрүү фондусу боюнча (Директор -Д.Беккулиев, башкы эсепчи - М. Молдалиев):

Табуу, тыянак №1. Мурдагы аудиттин жүрүшүндө аныкталган Жоопкерчиликке берилген акча каражаттардын авансалык отчетторунан сапар чыгымдарын сарптоо Кыргыз Республикасынын өкмөтүнүн “Сапар чыгымдарынын нормаларын белгилөө жана алардын ордун толтуруунун тартиби жөнүндөгү” 2008-жылдын 21-майындагы №741 токтомунун ченемдерине ылайык негизинде жүргүзүлбөй бухгалтердик эсептен жашырылган 55,3 миң сомдук карыздар жана 8,0 миң сомдук сапар чыгымдарына ашыкча төлөөлөр жалпы **63,3 миң сом**

аныкталган, бирок азыркы күнгө чейин бухгалтердик эсепке калыбына келтирилип, тийиштүү тараптардан бюджетке кайтарылган эмес.

Сунуш №1. Мурдагы аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган суммалардын өндүрүлбөй калган калдык суммасы жалпы **63,3 миң сом анын** ичинен: бухгалтердик эсептен жашырылган 55,3 миң сомдук карыздар жана 8,0 миң сомдук сапар чыгымдарына ашыкча төлөөлөр өзүнө ыйгарып алуулар 37,1 миң сом тез аранын ичинде тиешелүү бюджетке өндүрүлсүн.

Табуу, тыянак № 2: Аудит камтыган мезгил аралыгындасапар чыгымдары боюнча аласа береселер иштелген эмес, аудит жүрүшүндө такталган маалымат боюнча 2022-жылы сапар чыгымы каражаттарынан жоопкерчиликке 232,9 миң сом берилген, анын ичинен; директор Б.Беккулиевге 74,6 миң сом, ал эми бухгалтер М.Молдалиевге 126,0 миң сом, мурунку иштеп кеткен бухгалтер А.Иманалиевге 32,0 миң сом берилип, жыл ичинде 232,9 миң сомдук авансалык отчет алынган, анын ичинен директор Б.Беккулиевден 6,0 миң сом, ал эми бухгалтер М.Молдалиевден 6,0 миң сом, баары болуп аудит мезгилинде **12,0 миң сомдук** сапар чыгымына чыгымдалганын тастыктоочу отчеттору бүгүнкү күнгө чейин алынган эмес, же болбосо негизсиз жашырылынып дебитордук карыз катары көрсөтүлгөн эмес.

Сунуш № 2. Мындан ары, жоопкерчиликке акча каражатын берүү жана авансалык отчетторду тариздөө Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн. Бухгалтердик эсептен жашырылган **12,0 миң сомдук** дебитордук карыздар тийиштүү жооптуу кызматкерлерден аудит учурунда өндүрүлүп тиешелүү бюджетке төлөнгөндүгү белгиленсин (22.06.2023-жылдагы №910040 банктык квитанциясы).

Табуу, тыянак №3. Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 14-апрелиндеги №27 “Мамлекеттик сатып алуулар мыйзамынын” 9-беренесинин 3-пунктунда көрсөтүлгөн: *сатып алуучу уюмдун сатып алуулар бөлүмүнүн бардык адистери мамлекеттик сатып алуулар жаатында сертификацияланган адистер болууга тийиш,-* деген талаптары сакталбаган. Конкурстук комиссиянын мүчөлөрүнүн ичинен сатып алуулар боюнча окуу курстарынан өткөн жана мамлекеттик сатып алуулар боюнча атайын сертификаты бар кызматкер жок.

Сунуш №3. Мындан ары, Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 14-апрелиндеги № 27 “Мамлекеттик сатып алуулар мыйзамынын” талаптары аткарууга алынсын. Кызматкерлерди “мамлекеттик сатып алуулар” боюнча окууга жөнөтүү менен, сертификат алуу боюнча жумуштарды жүргүзсүн.

3. Кыргыз Республикасынын финансы министрлигинин Чаткал башкармалыгында 2022-жылдын 1-январынын 2022-жылдын 31-декабрына чейинки аралыгына жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча каржылык четтөөлөр аныкталган жок.

4. Каныш-Кыя айыл өкмөтү (Башчы- Б. Исабеков, финансы экономика бөлүмүнүн башчысы-башкы бухгалтер К. Темирбеков).

Табуу, тыянак 4.1.1. Каныш -Кыя айыл өкмөтүнүн кызматкерлерине эмгек өргүүнүн эсептелишинде, сатып алуулар боюнча жетектөөчү адис Б. Осмонбаевге 12,9 миң сом, айыл башчы И. Батырбековко 13,9 миң сом ашыкча эсептелинген, жалпы **26,8 миң сом ашыкча** эсептелингендиги аныкталган. Ал эми айыл башчы У. Эралы уулуна 5,1 миң сом аз (кем) эсептелинген. Мындан тышкары маданият бөлүмүнөн (тизме тиркелген) **33,6 миң сом**, китепкана бөлүмүнөн **28,2 миң сом**

туура эмес эсептелип берилгендиги аныкталган. Жалпы эмгек акыларды (өргүүлөрдү) туура эмес эсептелген суммасы **88,6 миң сомду** түзгөн.

Сунуш 4.1.1. Кызматкерлерге негизсиз эмгек өргүүсү катары төлөнүп берилген жалпы **88,6 миң сом, анын ичинен** аппарат кызматкерлеринен 26,8 миң сом, маданият бөлүмүнөн (тизме тиркелген) 33,6 миң сом, китепкана бөлүмүнөн 28,2 миң сом туура эмес эсептелип берилген суммаларга тиешелүү эсептешүүлөр (кайра эсептөөлөр) жүргүзүлсүн.

Табуу, тыянак 4.2. Каныш-Кыя айыл өкмөтүнүн жетекчилиги тарабынан 2022-жылдын 23-декабрындагы №781 буйругунун негизинде 2022-жылдын 4 кварталынын жыйынтыгы менен кызматкерлерге 923,7 миң сомдук сый акы берилгендиги аныкталган, анын камсыздандыруу төлөмү 159,3 миң сомду түзгөн. Аталган сый акыга негиз катары Кыргыз Республикасынын Президентинин 01.08.2022-жылдагы №266 Жарлыгынын 3 пунктунун 6 п.пунктун негиз катары алышкан. Бирок жогорудагы Жарлыктын 3 пунктунун 6п.пункту 21.12.2022-жылдагы аталган токтомго өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө Жарлыгынын негизинде күчүн жоготкон. Жыйынтыгында **923,7 миң сом** сый акы, **159,3 миң сом** социалдык фондго ажыратуулар, жалпы **1083,0 миң сом** негизсиз берилгендиги аныкталган. Аудиттин жүрүшүндө тиешелүү операциялар жүргүзүлүп, дебитордук карыз катары кызматкерлердин эсебине коюлду.

Сунуш 4.2. Мындан ары эмгек акы төлөөлөрдө Кыргыз Республикасынын Президентинин 01.08.2022-жылдагы №266 Жарлыгынын талаптары так сакталсын. Негизсиз сый акыларды төлөөлөргө жол берилбесин. Негизсиз төлөнгөн **1083,0 миң сом** тийиштүү кызматкерлерден кармалып, бюджетке кайтарылсын.

Табуу, тыянак 4.3. Аудит жүрүшүндө “Дагы башка кызмат көрсөтүүлөр” беренеси боюнча аласа береселери такталып жыйынтыгында 2022-жылы 30964,6 мин.сом дебитордук айлануулар жүргүзүлгөн, ф-2 жылдык отчет боюнча 30431,0 мин.сомдук анык чыгымдар көрсөтүлгөн, ал эми аудит жүрүшүндө баары болуп 25847,8 миң сомдук тастыктоочу документтер бар экендиги аныкталды, же болбосо **5116,6 миң сомдук** акча каражатынын тастыктоочу документтери алынбаганы, жылдын аягына дебитордук карыз катары көрсөтүлбөгөнү аныкталган, натыйжада Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун 3.2 главасынын 311-бөлүмүнө ылайык акча каражатын төлөө дебитор карыз катары таанылары корсетүлгөн, ал эми айыл өкмөтүнүн эсебинен чыгымдалган **5116,6 миң сом** акча каражаты жылдын аягына дебитордук карыз катары таанылбай дебитордук карыз катары көрсөтүлбөгөн.

Сунуш 4.3. Бухгалтериялык аласа бересе отчеттору, Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн. Аудитте аныкталган **5116,6 миң** сомдук, дебитордук карыздар тийиштүү тараптардан өндүрүлүп, отчеттору алынып бухгалтердик баланска тиешелүү өзгөртүүлөр киргизилсин.

Табуу тыянак 4.4. Аудит камтыган мезгил аралыгында “2218 Тамак аш чыгымдары” беренесинен жыл ичинде жалпы (бюджет, атайын каражат) 6120,9 миң сомдук кассалык чыгымдар аткарылган, анык чыгымдар 5260,1 миң сомду түзүп

860,8 миң сом дебитордук карыз болуп же айыл өкмөттүн балансынын камдар (запасы) тиркемесинде көрсөтүлбөгөн.

Сунуш 4.4. Аудиттин жүрүшүндө **860,8 миң сомдук** тамак аш азыктарынан жашырылган дебитордук карыз болгондугу, аудиттин жүрүшүндө тиешелүү тактоо операциясы (проводка) жүргүзүлгөндүгү белгиленсин. Мындан ары бухгалтериялык аласа бересе отчеттору Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу, тыянак 4.5. Аудит жүрүшүндө “2222 учурдагы максаттарга товарларды жана кызматтарды алуу” беренеси боюнча аласа береселери такталып жыйынтыгында 2022-жылы бул берене боюнча 9504,1 мин.сом дебитордук айлануулар жүргүзүлгөн, ф-2 жылдык отчет боюнча 3283,0 миң сомдук анык чыгымдар көрсөтүлгөн, ал эми аудит жүрүшүндө баары болуп 8921,6 миң сомдук тастыктоочу документтер бар экендиги аныкталды, же болбосо **582,5 миң сомдук** акча каражатынын тастыктоочу документтери алынбаганы, жылдын аягына дебитордук карыз катары көрсөтүлбөгөнү аныкталган, натыйжада Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун 3.2 главасынын 311-бөлүмүнө ылайык акча каражатын төлөө дебитор карыз катары танылары корсөтүлгөн, ал эми айыл өкмөтүнүн эсебинен чыгымдалган **582,5 миң сом** акча каражаты жылдын аягына дебитордук карыз катары таанылбай дебитордук карыз катары көрсөтүлбөй жүргөнү аныкталган.

Сунуш 4.5. Мындан кийин бухгалтериялык аласа бересе отчеттору Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн. Бухгалтердик эсептен жашырылган **582,5 миң сом** бюджетке толукталсын.

Табуу 4.6. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы МТБ (ТМЦ) боюнча нормативден ашык запастарды жана бюджеттик мекемелерди каржылоодо жылдык отчеттор боюнча расчеттогу каражаттардын калдыгына зачет жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө Нускаманы бекитүү” боюнча № 694-токтомунун аткарылышынын аудитинде жылдык баланстын 3-тиркемесинин негизинде МТБ жана расчеттогу каражаттардын калдыгы жана отчеттук маалымат боюнча нормативден ашыкча **967,7 миң сомдук** көмүр нормативден ашык запастары бар экендиги аныкталган.

Сунуш 4.6. Аудиттин жүрүшүндө 2022-жылдын жыйынтыгы менен нормативден ашык таш көмүрдүн запасынын **967,7** миң сомдук суммасы айыл өкмөтүнүн 2023-жылдын 26-июнундагы №747 буйругун негизинде № 05 сметалык чыгымдоолорго өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу билдирме (уведомление) аркылуу 2023-жылдын 3-кварталынан зачетко алынгандыгы белгиленсин. Мындан ары, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 03.11.2011-жылдагы «МТБ боюнча нормативден ашык запастарды жана бюджеттик мекемелерди каржылоодо жылдык отчеттор боюнча расчеттогу каражаттардын калдыгына зачет жүргүзүүнүн тартиби жөнүндө Инструкцияны бекитүү» боюнча №694-токтомунун талаптары аткарылсын. Баалуулуктардын жылдын аягында нормативден ашып калууга жол берилбесин.

Табуу, тыянак 4.7. Аудит жүрүшүндө “3111 Капиталдык салымдар” беренеси боюнча аласа береселери такталып жыйынтыгында 2022-жылдын январына тиешелүү документтердин негизинде (акт сверкалар) дебитордук карыз 5756,8 миң сом жана кредитордук карыздар жок экендиги аныкталды, ал эми 2022-жылы бул берене боюнча 146702,1 миң сом дебитордук айлануулар жүргүзүлгөн, жыл ичинде 146702,1 миң сомдук отчет алынганы, атайын отчетунда көрсөткөн, ал эми аудит жүрүшүндө аталган беренеден баары болуп 142703,4 миң сомдук тастыктоочу документтер бар экендиги аныкталды, же болбосо 3998,7 миң сомдук акча каражатынын тастыктоочу документтери алынбаганы, жылдын аягына дебитордук карыз катары көрсөтүлбөгөнү аныкталган, натыйжада Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун 3.2. главасынын 311-бөлүмүнө ылайык акча каражатын төлөө дебитор карыз катары таанылары көрсөтүлгөн, ал эми айыл өкмөтүнүн эсебинен чыгымдалган 3998,7 миң сом акча каражаты жылдын аягына дебитордук карыз катары таанылбай дебитордук карыз катары көрсөтүлбөй жүргөн жана баланска негизсиз алынган.

Сунуш 4.7. Аудиттин жүрүшүндө аныкталган **3998,7 миң сом** акча каражаты жашырылган дебитордук карыз экендиги, баланска алынбагандыгы белгиленсин жана тийиштүү тараптардан (ар түрдүү берүүчүлөр жана подрядчылардан) аталган суммадагы дебитордук карыздар өндүрүлүп, бухгалтердик баланска тиешелүү өзгөртүүлөр киргизилсин. Мындан ары, бухгалтериялык аласа бересе отчеттору Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу, тыянак 4.8. 2022-жылы 3112 беренеси боюнча 12829,5 миң сом дебитордук айлануулар жүргүзүлгөн, ф-2 жылдык отчет боюнча анык чыгымдар көрсөтүлбөгөн анткени баардык чыгымдар баланска алынды деп отчеттор түзүлгөн. Ал эми аудит жүрүшүндө баары болуп 12533,9 миң сомдук тастыктоочу документтер бар экендиги аныкталды, же болбосо **295,6 миң сомдук** акча каражатынын тастыктоочу документтери алынбаганы, жылдын аягына дебитордук карыз катары көрсөтүлбөгөнү аныкталган.

Сунуш 4.8. Бухгалтериялык аласа бересе отчеттору Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн. Аудитте аныкталган 295,6 миң сомдук дебитордук карыздар тийиштүү тараптардан (ар түрдүү берүүчүлөр жана подрядчылар) бюджетке өндүрүлсүн жана бухгалтердик эсепке тийиштүү өзгөртүүлөр киргизилсин.

Табуу, тыянак. 4.9. Айыл өкмөттүн балансында турган трансформаторго **144,0 миң сом** ондоо жумуштарына “Данакер Рай” ЖЧКсына сарамжалсыз чыгашаланган. Айыл өкмөтү тарабынан электр трансформаторлору электр энергиясы менен камсыз кылуучу “Чаткал Электр тармактары” ЖАКтын балансына өткөрүлүп берилип, ошол жактан ремонт жана тейлөө жумуштары аткарылуусу керек. Анткени трансформаторлордун тейленүүсү электр энергиясына төлөөлөрдүн өздүк наркына кирген.

Сунуш 4.9. Каныш-Кыя айыл өкмөтү жергиликтүү Кеңеш менен биргеликте айыл өкмөттүн балансында турган трансформаторду “Чаткал Электр тармактары” ЖАКтын балансына өткөрүп берүүнү жана аны сапаттуу тейлөөнүүсүн камсыздоо боюнча чараларды көрсүн. Сарамжалсыз, максатсыз бюджеттик акча каражаттарды сарпталуусуна жол берилбесин.

Табуу, тыянак 4.10. Айыл өкмөттүн балансында турган негизги жана айланма каражаттарды каттоо -инвентаризация жүргүзүү учурунда **30,6 миң сомдук** жетишпестиктер аныкталган.

Сунуш 4.10. Аудиттин жыйынтыгы менен инвентаризациялоо учурунда аныкталган 30,6 миң сомдук негизги каражаттар жооптуу кызматкерлер тарабынан базар баасында ордуна коюлсун жана жетишпестиктерге жол берген адистердин жоопкерчилиги каралсын.

Табуу, тыянак. 4.11. Аудиттин жүрүшүндө Каныш-Кыя Жайыт комитетинин ишмердүүлүгүндө Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 48-беренесинин талаптары сакталбай жайыт пайдалануучулардын жайыт акысы бюджетке төлөнбөй жүргөндүгү аныкталган жана 3\1 жергиликтүү бюджеттин үлүшү **681,0 миң сом** Каныш Кыя айыл өкмөтүнүн эсебине төлөндү (төлөнгөн 04.07.2023-жылдагы №78 банктык квитанция тиркелген).

Сунуш 4.11. Кыргыз Республикасынын Бюджеттик кодексинин 48-беренесинин талаптары сакталсын. Жайыт пайдалануучулардын төлөмү Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин 2017-жылдын 17-майындагы № 08-2-2/5360 катында көрсөтүлгөн талаптаргы ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу, тыянак. 4.12. Аудиттин жүрүшүндө Каныш-Кыя Жайыт комитетинин банктык эсеп счётуна айыл өкмөттүн Социалдык пакет эсебине “Вертекс Голд Компани” ЖЧКсынан демөөрчүлүк катары төгүлгөн акча каражаттан буудай үрөөн алуу жана эгүү үчүн **1000,0 миң сом** 12.05.2022-жылы № 12 келишимдин негизинде которулуп берилген. Бирок азыркы күнгө чейин кандай үрөөн алынгандыгы жөнүндө маалыматтар жок, кылынган жумуштар тууралуу отчеттор, тастыктоочу документтер (счёт фактура, акт сверка, кылынган иштер тууралуу акт) алынган эмес жана айыл өкмөттүн балансына дебитордук карыз катары көрсөтүлбөгөндүгү аныкталган.

Сунуш. 4.12. Каныш-Кыя айыл өкмөтүнө караштуу жайыт пайдалануучулар бирикмесинин эсеп счётуна негизсиз чыгымдалган **1000,0 миң сом** бюджетке кайтарылсын жана тийиштүү жооптуу кызматкерлердин жоопкерчилиги каралсын. Мындан ары, бухгалтериялык аласа бересе отчеттору Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу тыянак 4.13. Конкурс 220531333202279 конкурс 2022-жылдын 31-майында өткөрүлгөн. Лот- “ Покупка строительных материалов для ремонта лагеря в участке Ордош Каныш-Кияинского айыльного аймака”, суммасы 1018,9 миң сом, сатып алуунун усулу-Котировкаларды суратуу усулу менен. Аудиттин жүрүшүндө аталган конкурста “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” мыйзамынын талаптары бузулгандыгы аныкталган, атап айтканда **Лот-1** курулуш материалдар, **Лот 2-** эмеректер , **Лот 3-**кеңсе буюмдары чогуу бир лот менен берилген, анткени Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан 2022-жылдын 17-майында №85-буйругу менен бекитилген “Электрондук сатып алууларды өткөрүү боюнча” Жобонун 49 пунктунда: *сатып алуулар бөлүмү ар бир сатып алууларды кеңири*

техникалык мүнөздөмөлөрүн көрсөтүү менен өз-өзүнчө Лотторго бөлөт,- деп көрсөтүлгөн талаптары аткарылган эмес. Мындан сырткары Кыргыз Республикасынын Бюджеттик классификациясынын талаптары да бузулган, атап айтканда: курулуш материалдары 2221 беренесинен, эмеректерди алуу 3112 беренесинен берилиши керек болгон. Каныш -Кыя айыл өкмөтүнүн жооптуу кызматкерлери тарабынан аталган конкурс 2222 беренесинен “учурдагы чарбалык материалдарды алуу” беренесинен туура эмес берилген. Бул өз кезегинде мамлекеттик чыгымдарды туура эмес пландоодон келип чыккан.

Сунуштама 4.13. Мындан ары, Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 14-апрелиндеги №27 “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Мыйзамынын талаптары так сакталсын.

Табуу 4.14. Каныш-Кыя айыл өкмөтүнүн АЧЖМФ жана өздөштүрүлгөн жерлердин ижара акысынын 2022-жылдын 1-январына 207,7 миң сомдук дебитордук карыздын болгонуна жана 2022-жылга ижарачылар менен 550,7 миң сомго келишим түзүлгөнүнө жалпы аласа 758,45 миң сом болгонуна карабастан, 2022-жылдагы АЧЖМФ жерлеринин такталган план көрсөткүчү 200,0 миң сомго такталып, план **558,4 миң сомго** азайтылгандыгы (207,7+550,7-200,0) аныкталган.

Сунуш 4.14. АЧЖМФ жерлеринин ижара акысынан дебитордук карыз суммалары жергиликтүү бюджетти бекитүүдө эсепке алынсын. Ижара акыдан карыз суммалары бар ижарачыларга келишимде көрсөтүлгөн туум (пеня) эсептелип, тиешелүү бюджетке өндүрүлсүн.

Белгилеп кетчү жагдай, ижарачылар менен түзүлгөн келишимдер райондук мамлекеттик кыймылсыз мүлктөрдү каттоо кызматында каттоодон өткөн эмес.

Табуу, тыянак 4.15. Аудит камтыган мезгил ичинде Каныш Кыя айыл өкмөтү тарабынан сапар чыгымдарына төмөнкү кызматкерлерге берилген суммаларга тастыктоочу документтердин жоктугу, азыркы күнгө чейин отчет берилбегендиги себебинен өздөрүнө ыйгарып алгандыгы аныкталган, алар: Смаилов К-8,5 миң сом, К. Курманалиев -14,7 миң сом, Ч. Абдыкеримова -9,3 миң сом, А. Бекмуратов -5,9 миң сом, Ж. Нарынбетов -3,0 миң сом, У. Качканаков -3,0 миң сом, Андашев Б-6,0 миң сом, И. Нармырзаев 6,1 миң сом, Эралы уулу У-5,0 миң сом, Иманкул кызы М-1,4 миң сом, А. Молдобеков -4,9 миң сом, М. Аликеев-3,1 миң сом, Н. Таласбаева -0,8 миң сом жалпы 71,8 миң сомду түзгөн.

Жогоруда аныкталган **71,8 миң сомдук** сапар чыгымынын тастыктоочу документи жок болсо да дебитордук карыз бухгалтериянын эч кандай документтеринде көрсөтүлгөн эмес, негизсиз жашырылып жүргөн, себеби бул берене боюнча эсеп алып баруу счеттору жүргүзүлгөн эмес.

Аудит жүрүшүндө 71,8 миң сом тиешелүү кызматкерлердин эсебине дебитордук карыз катары коюлду.

Сунуш 4.15. Мындан ары, жоопкерчиликке акча каражатын берүү жана авансалык отчетторду тариздөө Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн. Бухгалтердик эсептен жашырылган **71,8 миң сомдук** дебитордук карыздар тийиштүү жооптуу кызматкерлерден өндүрүлсүн.

Табуу 4.16. Каныш-Кыяайыл өкмөтүнүн бухгалтердик эсеби, Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти

жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына жооп бербейт, бухгалтердик эсептин алып барылышы канаттандыруу эмес.

Сунуш 4.16. Бухгалтердик документтерди жүргүзүү Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн. Бухгалтердик эсептин тийиштүү денгээлде жүргүзүлбөгөн себептүү ири суммадагы дебитордук жашырууга, бюджеттик жоготууларга жол берген финансы-экономикалык бөлүмдүн башчысына, тийиштүү эсеп кызматкерлерине карата мыйзамда каралган чаралар көрүлсүн.

Табуу, тыянак 4.17. Мурунку аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган **1142,3 миң** сомдук курулуш иштерине кошуп жазууларды калыбына келтирүү боюнча эч кандай чаралар көрүлгөн эмес, ушул күнгө чейин ордуна коюлган эмес, подрядчылар боюнча: “Бишкекэлектро” ЖЧКсы 523,1 миң сом, “Партнер АИК” ЖЧКсы 310,2 миң сом, “Талды Булак” ЖЧКсы 109,1 миң сом, “Токон Ордо” ЖЧКсы 8,1 миң сом, “МОП фирма Максат” ЖЧКсы 117,1 миң сом, “Кайнар Строй” ЖЧКсы 74,7 миң сом.

Сунуш 4.17. Мурунку аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган **1142,3 миң** сомдук курулуш иштерине кошуп жазууларды бюджетке кайтаруу боюнча кескин чаралар көрүлсүн. Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын жазма буйруктарын, сунуштарын мыйзамда каралаган тартипте аткарылбагандыгы жана жазма буйруктарга туура эмес маалмат берилгендиги үчүн айыл өкмөттүн тийиштүү жооптуу кызматкерлерине карата мыйзамда каралган чаралар көрүлсүн.

Табуу, тыянак 4.18. Айыл өкмөтүнүн жергиликтүү жана башка бюджет эсебинен аткарылган курулуш иштерине жүргүзүлгөн аудитте жалпысы болуп 8 курулуш объектисинен **4564,9 миң** сомдук курулуш иштерине кошуп жазуулар аныкталган, аудит учурунда ордуна коюлган жок.

Мынданы сырткары, кээ бир курулуш объектилеринин долбоордук- сметалык документтери сапатсыз жасалган, орнотулган жабдыктардын же курулуш материалдардын паспорттору, сертификаты, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдору жок.

Сунуш. 4.18. Аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган кошуп жазуулардан, аудит учурунда калыбына келтирилбеген **4564,9 миң** сомдук кошуп жазуулар тийиштүү тараптардан бюджетке кайтарылсын.

Аткарылган курулуш иштерин кабыл алууда кошуп жазууларга жол берген, орнотулган жабдыктарга же курулуш материалдарына паспортторун, сертификаттарын, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдорун талап кылбаган техникалык көзөмөл кызматкердин жана келишимдеги шарттарды аткарбаган (сактабаган) айыл өкмөтүнүн тийиштүү жооптуу кызматкерлеринин жоопкерчилиги мыйзам чегинде каралсын.

5. Каныш-Кыя Тазалык Муниципалдык ишканасы (директору – М. Чоңатаев, башкы бухгалтер Д. Кулумбетов).

Табуу тыянак 5.1. Эмгек акы эсептөөдө зыяндуулук үчүн үстөк акы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 27-апрелиндеги №258 “Оор жумуштар жана зыяндуу, же эмгек шарттары кооптуу жумуштар үчүн кошумча төлөмдү белгилөөнүн тартиби жөнүндө жобону жана Өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштардын типтүү тизмегин (оор жумуштар, зыяндуу, кооптуу жана башка өзгөчө эмгек шарттарындагы жумуштар, өзгөчө климаттык шарттардагы

жумуштар) бекитүү жөнүндө” токтомунун талаптары аткарылбай тиешелүү кызматкерлерге (тизмек тиркелген) 2022-жыл аралыгында негизсиз 271,2 миң сом, социалдык фондго 46,7 миң сом жалпы 317,9 миң сом чегерилген. Анткени жогоруда көрсөтүлгөн токтом менен бекитилген Жобонун 4,5,6 пункттарында көрсөтүлгөн “*зыяндуулук үчүн төлөнө турган жумуш орундары аттестациялоодон жыл сайын өтүп турат. Аттестациялык комиссиянын бир мүчөсү катары ыйгарым укуктуу санитардык-эпидемиологиялык органдын адистери катышат*”, -деген талаптары аткарылбаган.

Сунуш 5.1. Мындан ары, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2015-жылдын 27-апрелиндеги №258 Токтомунун талаптары так сакталсын. Негизсиз төлөөлөргө жол берилбесин.

Табуу, тыянак 5.2. Эсеп берме жактардын отчетторунун тандап алуу аудитинде муниципалдык ишканалардын кызматкерлери менен материалдык жооптуу адам менен келишим түзүлбөгөндүгү себебинен МИ кызматкерлери Б.Онорбаевден 10,2 миң сом, А. Маатбековдон 13,8 миң сом, М. Жакыпбековдон 10,0 миң сом, Б. Жумадиловдон 3,4 миң сом жалпы **37,4 миң сом** аванстык отчеттордун негизинде ар түрдүү запастык бөлүктөргө акча каражаттардын которулгандыгы, аудиттин жүрүшүндө чындыгында негиздүү запастык бөлүктөрдүн орнотулгандыгын (дефекттик, орнотулгандыгы тууралуу акттар) тастыктоочу документтери жоктугу аныкталган жана жооптуу жактардын эсебинен 07.07.2023-жылы №3202 банктык квитанция аркылуу тиешелүү бюджетке төлөнгөн (№3202 банктык квитанция тиркелген).

Сунуш 5.2. Мындан ары, жоопкерчиликке акча каражатын берүү жана авансалык отчетторду тариздөө Кыргыз Республикасынын 2010-жылдын 7-октябрындагы № 231 бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча” токтомунун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн

6. Терек-Сай айыл өкмөтү (Башчы- Б.Ашырбаев, финансы экономика бөлүмүнүн башчысы-башкы бухгалтер Т. Субанова).

Жыйынтык 6.1. Штаттык шадыбалдын түзүлүшү боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 18-августундагы №495 «Маданият, искусство жана маалымат мекемелеринин типтүү чектелген штаттарын бекитүү» жөнүндө токтомунун 1пункту менен бекитилген 3 тиркемеси бузулуп маданият үйү мекемесине библиотекачы штаты **ашыкча кармалып** аудит мезгилинде 187,2 мин.сом эмгек акы жана Социалдык фондго 17,25% 32,3 мин.сом которулуп, жалпысы **219,5 мин.сом** бюджеттик акча каражаттарын жоготууларга жол берилген.

Ал эми эмгек акы төлөнүшү боюнча Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 21-декабрындагы №401 Жарлыгы менен өзгөртүүлөр киргизилген “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жарандык кызматчыларына жана муниципалдык кызматчыларына эмгек акы төлөө шарттары” жөнүндөгү Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 1-августунан №266 Жарлыгынын 3пунктунун 6 пунктчасы бузулуп, жылдын аягында республикалык бюджеттен эмгек акы жогорулаганына байланыштуу келген акча каражаттарынын эсебинен айыл өкмөтүнүн 2022-жылдын 22-декабрындагы 186 буйругунун негизинде негизсиз 779,5 мин.сом сый акы эсептелинип, салык кызматына киреше салыгы үчүн 29,9 мин.сом, социалдык төлөмдөр үчүн (10%) 73,8 мин.сом, жалпысынан 103,7 мин.сом жана Социалдык төлөм 17,25% 134,4 мин.сом, жалпысынан 238,1 мин.сом которулуп, кызматкерлердин колуна 642,8

мин.сомдук негизсиз сый акы берилген, аудит жүрүшүндө негизсиз төлөнгөн **642,8 мин.сомдук** негизсиз сый акы тишелүү кызматкерлерден кармалык бюджетке ордуна койулду, ал эми Салык кызматына которулган **29,9 мин.сомдук** киреше салыгы жана **208,2 мин.сомдук** Социалдык төлөмдөр акт сверканын негизинде айыл өкмөтү аласа катарында көрсөтүлүп ордуна келтирилди.

Сунуш 6.1 Маданият кызматкерлеринин штаттык жадыбалы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2017-жылдын 18-августундагы №495 «Маданият, искусство жана маалымат мекемелеринин типтүү чектелген штаттарын бекитүү» жөнүндө токтомуна ылайык жүргүзүлсүн.

Ал эми айыл өкмөтүнүн аппарат кызматкерлеринин эмгек акысы Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 1-августунан №266 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жарандык кызматчыларына жана муниципалдык кызматчыларына эмгек акы төлөө шарттары” жөнүндөгү Жарлыгына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу,Тыянак 6.2. Айыл өкмөтүнүн 2022-жылдын 22-апрелиндеги 212 төлөө тапшырмасы менен “Аман-Строй-Групп”жоопкерчилиги чектелген коомуна Терек Сай аймактык ооруканасынын жылытуу системасын катардагы ремонттон өткөрүү үчүн 66,8 мин.сом которулган, бирок жасаган ишин тастыктоочу документтерри бүгүнкү күнгө чейин жок чыгышталган, ошондой эле 2022-жылдын 12-августундагы 1237 төлөө тапшырмасы менен “Демир Абибакир”жоопкерчилиги чектелген коомуна Терек Сай аймактык ооруканасынын жылытуу системасын катардагы ремонттон өткөрүү үчүн 20,0 мин.сом которулган, бирок жасаган ишин тастыктоочу документтерри бүгүнкү күнгө чейин жок чыгышталган, натыйжада Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун 5 главасынын 106-бөлүмүнүн талаптары бузулуп **86,8 мин.сомдук акча каражаты тастыктоочу** документтери жок чыгышталганы аныкталып аудит жүрүшүндө мекеменин кассасына 2023-жылдын 03-июлундагы №3жана4 кириш ордерлери менен жогорудагы аталган мекемелерден кайтарылып кириштелип коюлду

Айыл өкмөтүнүн 2022-жылдын 22-мартындагы 128 төлөө тапшырмасы менен жеке ишкер Маатов Дуйшөнкул Алановичке жылытуу системасын катардагы ремонттон өткөрүү үчүн тетиктерди алуу үчүн 32,7 мин.сом которулган, бирок алып келген тетиктерин тастыктоочу документтери бүгүнкү күнгө чейин жок чыгышталган, ошондой эле 2022-жылдын 8-июнундагы 435 төлөө тапшырмасы менен жеке ишкер Абдыллаева Айпери Абдыжапаровго электро кабельдерди алуу үчүн 15,0 мин.сом жана 14-июндагы 450 төлөө тапшырмасы менен 26,5 мин.сом баары болуп 31,5 мин.сом которулган, бирок жасаган ишин тастыктоочу документтерри бүгүнкү күнгө чейин жок чыгышталган, натыйжада Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун 5 главасынын 106-бөлүмүнүн талаптары бузулуп 64,2 мин.сомдук акча каражаты тастыктоочу документтери жок чыгышталганы аныкталып аудит жүрүшүндө мекеменин кассасына 2023-жылдын 03-июлундагы №1жана2 кириш ордерлери менен жогорудагы аталган мекемелерден кайтарылып кириштелип коюлду.

Сунуш 6.2 Акча каражаттарын чыгыштоо Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу,Тыянак 6.3.1. Күйүүчү майларды сарптоо айыл өкмөтүнүн кызматтык автоунааны пайдалануу боюнча Кыргыз Республикасынын министрлер кабинетинин 2022-жылдын 30-апрелиндеги №240 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызматтык жана нөөмөттүк автотранспортун пайдаланууну тартипке келтирүү боюнча чаралар жөнүндө” токтомунун 4 тиркемесинин талабы бузулуп, күйүүчү майды көрсөтүлгөн нормадан ашыкча 660,8 мин.сомдук 9430 литр күйүүчү майды иштетилип бюджеттик жоготууларга жол берилгени аныкталды .

Сунуш 6. 3.2. Күйүүчү майларды Кыргыз Республикасынын министрлер кабинетинин 2022-жылдын 30-апрелиндеги №240 “Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын кызматтык жана нөөмөттүк автотранспортун пайдаланууну тартипке келтирүү боюнча чаралар жөнүндө” токтомунун 4-тиркемесинин талаптарынын негизинде бекитилген нормада иштетилсин.

Табуу.Тыянак 6.4.1. Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык башкы журнал ачылган эмес.

Сунуш 6.4.2. Бухгалтердик документтерди жүргүзүү Кыргыз Республикасынын Финансы министринин 2018-жылдын 25-декабрындагы №137 буйругу менен бекитилген мамлекетти башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобонун талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Табуу, тыянак 6.5.1. Айыл өкмөтүнүн жергиликтүү жана башка бюджет эсебинен аткарылган курулуш иштерине жүргүзүлгөн аудитте жалпысы болуп 11 курулуш объектисинен **614,5 миң** сомдук курулуш иштерине кошуп жазуулар аныкталган, анын ичинен аудит учурунда 285,7 миң сомдук кошуп жазуулар аткаруучунун (подрдчынын) дебитордук карызынын эсебинен кыскартуу менен калыбына келтирилди, **328,8** миң сом ордуна коюлган жок.

Мынданы сырткары, кээ бир курулуш объектилеринин долбоордук- сметалык документтери сапастсыз, базар баасында жасалган, орнотулган жабдыктардын же курулуш материалдардын паспорттору, сертификаты, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдору жок. Подряддык келишим боюнча, келишимди аткаруу кепилдиги каралган болсо дагы, кепилдик талап кылынган эмес, келишимдин шартында каралган иш көлөмү толук бүтө электе эле төлөмдөр толук төлөнүп берилген жана объектилер келишимде каралган мөөнөттө бүтүрүлүп тапшырылган эмес.

Сунуш. 6. 5.1. Аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган кошуп жазуулардан, аудит учурунда калыбына келтирилбеген **328,8 миң** сомдук кошуп жазуулар тийиштүү тараптардан бюджетке кайтарылсын.

Аткарылган курулуш иштерин кабыл алууда кошуп жазууларга жол берген, орнотулган жабдыктарга же курулуш материалдарына паспортторун, сертификаттарын, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдорун талап кылбаган техникалык көзөмөл кызматкердин жана келишимдеги шарттарды

аткарбаган (сактабаган) айыл өкмөтүнүн тийиштүү жооптуу кызматкерлеринин жоопкерчилиги мыйзам чегинде каралсын.

7. Терек-Сай Тазалык Муниципалдык ишканасы (Башчы- Б.Ашырбаев, финансы экономика бөлүмүнүн башчысы-башкы бухгалтер Т. Субанова).

7.1.1. Табуу, тыянак: Кыргыз Республикасынын өкмөтүнүн 1997-жылдын 26-июнундагы №377 “Кыргыз Республикасынын бийик тоолуу жана алыскы аймактарында жашаган жана эмгектенген жарандарга мамлекеттик колдоо көрсөтүү жөнүндө” токтомунун 1 беренеси менен бекитилген 2 колдонмосу бузулуп 2 кызматкерге тоолу аймакта иштеген эмгек стажына негизсиз 10,0 мин.сомдук үстөк акы төлөнгөнү аныкталды. Аудиттин жүрүшүндө тиешелүү кызматкерлерден өндүрүлүп калыбына келтирилди

7.1.1.Сунуш Эмгек акы эсептөөдө тоолу аймактагы эмгек стаждары -Кыргыз Республикасынын өкмөтүнүн 1997-жылдын 26-июнундагы №377 “Кыргыз Республикасынын бийик тоолуу жана алыскы аймактарында жашаган жана эмгектенген жарандарга мамлекеттик колдоо көрсөтүү жөнүндө” токтомунун негизинде жүргүзүлсүн..

7.2.1.Табуу,тыянак; Кыргыз Республикасынын 2015-жылдын 3-апрелиндеги №72 “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Мыйзамынын талаптары бузулуп сатып алуу пландары түзүлгөн эмес, www.zakupki.gov.kg веб-порталына жайгаштырылган эмес, сатып алуулар келишим негизинде которуу жолдору менен жүргүзүлгөн.

2.2.Сунуш. Сатып алуулар Кыргыз Республикасынын 2015-жылдын 3-апрелиндеги №72 “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Мыйзамынын талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

8. Чаткал айыл өкмөтү (Башчы- Ө.Токтогулов, финансы экономикалык бөлүмдүн башчысы- Алтынбек уулу Б):

Табуу 8.1. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 26-август 2008-жылдагы №471 “Кызматтык сапар чыгымдардын ченемдерин белгилөө жана алардын ордун толтуруунун тартиби” жөнүндөгү токтомунун талаптары толук сакталбастан аудиттин жүрүшүндө сапар чыгымдарына 7 кызматкерге жалпысы **31,8 миң** сомго ашыкча төлөнгөндүгү аныкталды.

Сунуш 8.1. Сапар чыгымдарын төлөөдө, Сапар чыгымдарын төлөө, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 26-август 2008-жылдагы №471 “Кызматтык сапар чыгымдардын ченемдерин белгилөө жана алардын ордун толтуруунун тартиби” жөнүндөгү токтому менен бекитилген ченемдерге ылайык жүргүзүлсүн. Аудитте аныкталган **31,8 миң** сомдук ашыкча төлөөлөр тийиштүү жооптуу кызматкерлердин эсебинен бюджетке кайтарылсын.

Табуу 8.2. Кыргыз Республикасынын “Мамлекеттик сатып алуулар” мыйзамынын негизинде Порталга жарыяланып жеңүүчү болуп “ЛагунаКЖ” ЖЧКсы табылган. Номери жок 22.03.2022-жылдагы үрөөндөрдү сатып алуу келишими, ошол убактагы Чаткал айыл өкмөтүнүн башчысы Султанбек уулу Расул менен “ЛагунаКЖ” ЖЧКнын директору Муратбек уулу С тарабынан түзүлгөн. Жогорудагы келишимдин негизинде “ЛагунаКЖ” ЖЧКдан №3 28.03.2022-жылдагы счет фактуранын жана накладнойдун негизинде 1308,0 миң сом үрөөндөр айыл өкмөттүн мурдагы башчысы Султанбек уулу Расул тарабынан кол коюлуп кабыл алынган.

Аудиттин жүрүшүндө үрөөндөрдү сатуудан алынган 800,9 миң сом Чаткал айыл өкмөтүнүн бухгалтериясына кириштелбестен чыгышталбастан Б.Сулайманов

тарабынан айыл өкмөттүн керектөөлөрүнө жумшалды деген отчетторду түзгөндүгү жана атуулдардан бүгүнкү күнгө карата 519,1миң сом өндүрүлбөстөн калып кеткен.

Сунуш 8.2. Кыргыз Республикасынын финансы министрлигинин 2017-жылдын 21-декабрында № 161-п буйругу менен бекитилген “Кыргыз Республикасынын Бюджеттик классификациясынын”, Кыргыз Республикасынын финансы министрлигинин 2018-жылдын 25-декабры №137 буйругу менен бекитилген “Мамлекеттик башкаруу секторунда бухгалтердик эсепти жана финансылык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча жобону бекитүү жөнүндөгү” жобонун 5 пунктунун талаптары сакталсын жана мындан ары максатсыз чыгымдоого жол бербөө боюнча чаралар көрүлсүн. Негизсиз чыгымдалган **1308,0 миң** сом бюджетке кайтарылсын.

Табуу, тыянак 8.3.1. Айыл өкмөтүнүн жергиликтүү жана башка бюджет эсебинен аткарылган курулуш иштерине жүргүзүлгөн аудитте жалпысы болуп 4 курулуш объектисинен **587,0 миң** сомдук курулуш иштерине кошуп жазуулар аныкталган, аудит учурунда ордуна коюлган жок.

Мынданы сырткары, кээ бир курулуш объектилеринин долбоордук- сметалык документтери сапастсыз жасалган, орнотулган жабдыктардын же курулуш материалдардын паспорттору, сертификаты, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдору жок.

Сунуш. 3.1. Аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган кошуп жазуулардан, аудит учурунда калыбына келтирилбеген **587,0 миң** сомдук кошуп жазуулар тийиштүү тараптардан бюджетке кайтарылсын.

Аткарылган курулуш иштерин кабыл алууда кошуп жазууларга жол берген, орнотулган жабдыктарга же курулуш материалдарына паспортторун, сертификаттарын, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдорун талап кылбаган техникалык көзөмөл кызматкердин жана келишимдеги шарттарды аткарбаган (сактабаган) айыл өкмөтүнүн тийиштүү жооптуу кызматкерлеринин жоопкерчилиги мыйзам чегинде каралсын.

9. Сумсар айыл өкмөтү (Башчы- Т.Ботобеков, финансы экономикалык бөлүмдүн башчысы- А.Курманалиева).

Табуу, тыянак 9.1. КР Эсептөө палатасы тарабынан жүргүзүлгөн мурдагы аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган финансылык бузуулардан жалпы ордуна коюуга тийиш болгон 101,2 миң сомдон, анын ичинен айыл чарба жерлеринин мамлекеттик фондунун жерлеринин ижарасынан төгүлүүчү 68,9миң сом, курулуш иштери боюнча жумуштардын көлөмүнө кошуп жазуулардан 32,3миң сом болгон. Бүгүнкү күнгө чейин КБФ жеринин ижара акысынан 30,0миң сом гана төгүлүп калган **38,9 миң сом** жана курулуш боюнча жумуштардын көлөмүнө кошуп жазуулардан аныкталган **32,3миң сом** ордуна коюлган эмес.

Аудиттин жүрүшүндө кирешелер боюнча жооптуу кызматкерден түшүнүк каты алынып, ордуна коюлбай калган ижара акыдан 38,9 миң сом 20.06.2023-жылдагы банктык квитанциялар менен айыл өкмөттүн эсебине төктүрүлүп ордуна коюлду.

Сунуш: 9.1. КР Эсептөө палатасы тарабынан берилген сунуш жана жазма буйруктар милдеттүү түрдө аткарууга алынсын жана аткарылгандыгы боюнча кат жүзүндө эсептөө палатасына жазма буйрукта көрсөтүлгөн мөөнөттө жөнөтүлсүн. Мурдагы аудиттин жыйынтыгы менен аныкталып, ордуна коюлбаган 32,3 миң сомдук курулуш иштерине кошуп жазуулар бюджетке кайтарылсын.

Табуу:9.2.1. Аудиттин жүрүшүндө атайын каражаттар эсебине кирешелерди түшүрүүдө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 29.09.2017-жылдагы №626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” Токтомунун талаптары бузулгандыгы аныкталды. Токтомдо көрсөтүлгөн атайын каражаттарга түшүүчү кирешелерден сырткары жергиликтүү бюджетке түшүүчү киреше түрлөрүнөн жалпы 165,0 миң сом анын ичинен 69,0 миң сом муниципалдык жерлерди сатуудан жана 96,0миң сом муниципалдык мүлк, жерлерди ижарага берүүдөн түшкөн кирешелер атайын каражаттар эсебине түшүрүлгөн. Аудиттин жүрүшүндө бюджетке калыбына келтирилди.

Сунуш: 9.2.1. Атайын каражаттар жана депозиттик эсептер боюнча ачылган эсептер менен иштөөдө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 29.09.2017-жылдагы №626 “Казыналыктын бирдиктүү эсеп системасындагы атайын жана депозиттик эсептерде топтолгон бюджеттик мекемелердин каражаттары жөнүндө” Токтомунун талаптарына ылайык иш жүргүзүлсүн.

Табуу:9.3.1 Эмгек акыларды эсептөө жана төлөөлөрдү жүргүзүүдө КР Президентинин 2022-жылдын 1-августундагы № 266 “КР мамлекеттик жарандык кызматчыларына жана муниципалдык кызматчыларына эмгек акы төлөө шарттары жөнүндө” Жарлыгынын талаптары бузуу менен **468,7 миң** сом сый акы негизсиз төлөнгөн.

Сунуш: 9.3.1. Эмгек акыларды эсептөө жана төлөөлөрдү жүргүзүүдө КР Президентинин 2022-жылдын 1-августундагы № 266 “КР мамлекеттик жарандык кызматчыларына жана муниципалдык кызматчыларына эмгек акы төлөө шарттары жөнүндө” Жарлыгына ылайык жүргүзүлсүн. Бюджеттик жоготууларга жол берилбесин жана каржы бузууга жол берген тийиштүү жооптуу кызматкерлердин жоопкерчилиги мыйзам чегинде каралсын. Эмгек акыга **468,7 миң сомдук** негизсиз төлөөлөр бюджетке кайтарылсын.

Табуу, тыянак 9. 4.1. Айыл өкмөтүнүн жергиликтүү жана башка бюджет эсебинен аткарылган курулуш иштерине жургузулгөн аудитте жалпысы болуп 4 курулуш объектисинен **1257,1 миң** сомдук курулуш иштерине кошуп жазуулар аныкталган, анын ичинен аудит учурунда **119,6 миң** сомдук кошуп жазуулар аткаруучунун (подрдчынын) дебитордук карызынын эсебинен кыскартуу менен калыбына келтирилди, **1137,5** миң сом ордуна коюлган жок.

Мынданы сырткары, кээ бир курулуш объектилеринин долбоордук сметалык документтери сапатсыз, базар баасында жасалган, орнотулган жабдыктардын же курулуш материалдардын паспорттору, сертификаты, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдору жок. Подряддык келишим боюнча, келишимди аткаруу кепилдиги каралган болсо дагы, кепилдик талап кылынган эмес, келишимдин шартында каралган иш көлөмү толук бүтө электе эле төлөмдөр толук төлөнүп берилген жана объектилер келишимде каралган мөөнөттө бүтүрүлүп тапшырылган эмес.

Сунуш. 4.1. Аудиттин жыйынтыгы менен аныкталган кошуп жазуулардан, аудит учурунда калыбына келтирилбеген **1137,5** миң сомдук кошуп жазуулар тийиштүү тараптардан бюджетке кайтарылсын.

Аткарылган курулуш иштерин кабыл алууда кошуп жазууларга жол берген, орнотулган жабдыктарга же курулуш материалдарына паспортторун, сертификаттарын, лаборатория тарабынан берилүүчү сыноо протоколдорун талап кылбаган техникалык көзөмөл кызматкердин жана келишимдеги шарттарды

аткарбаган (сактабаган) айыл өкмөтүнүн тийиштүү жооптуу кызматкерлеринин жоопкерчилиги мыйзам чегинде каралсын.

10. Сумсар Тазалык Муниципалдык ишканасы (директор- А.А.Назаров, башкы эсепчи- С.П.Кошбаев)

Жыйынтык 10.1. Аудит мезгил аралыгында “транспорттук чыгымдар” беренесинен 55,0 миң сом, ”мүлктү учурдагы ондоо” беренесине 82,0 миң сом, ”ар түрдүү материалдарды сатып алуу” беренесине 70,0 миң сом жалпы 207,0 миң сомго тоорук жарыяланбастан жана өткөрбөстөн, келишимдер түзүлүп чыгымдоолор жүргүзүлгөн. Натыйжада Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 14-апрелиндеги №27 “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндөгү” мыйзамынын талаптары бузулган.

Сунуш: 10.1. Мындан ары товарларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү сатып алууда Кыргыз Республикасынын 2022-жылдын 14-апрелиндеги №27 “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндөгү” мыйзамынын талаптарына ылайык жүргүзүлсүн.

Аудиттин жыйынтыгы менен:

- тиешелүү чараларды көрүү үчүн Чаткал районунун мамлекеттик администрация башчысына, Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Чаткал финансы башкармалыгынын башчысына, айыл өкмөттөрдүн жана муниципалдык мекемелеринин башчыларына сунуштамалар жана жазма буйруктар;

- жергиликтүү Кеңештердин сессиясында кароо үчүн жергиликтүү Кеңештердин төрагаларына аудиттин отчетторунун, сунуштамаларынын жана жазма буйруктарынын көчүрмөлөрү;

- маалымат үчүн Кыргыз Республикасынын Президентинин Жалал-Абад областы боюнча ыйгарым укуктуу өкүлчүлүгүнө аудиттин жыйынтыгы боюнча жалпылоо отчету жөнөтүлдү.

Аудиттин жыйынтыгы менен, Чаткал айыл өкмөтүнүн жергиликтүү бюджет эсебинен аткарылган курулуш иштерине жүргүзүлгөн аудиттин жыйынтыгы боюнча аныкталган **587,0 миң сомдук** кошуп жазуулар, Сумсар айыл өкмөтүндөгү **1072,0 миң сомдук** курулуш иштерине кошуп жазуулар, Каныш-Кыя айыл өкмөтүндөгү **386,0 миң сомдук** курулуш иштерине кошуп жазуулар, Чаткал айыл өкмөтүндөгү **1308,0 миң сомдук** соцпакет каражаттарынын сарпталышы боюнча материалдар жана Каныш-Кыя айыл өкмөтүндөгү мурунку аудиттин жыйынтыгы боюнча аныкталып, азыркы күнгө чейин калыбына келтирилбеген **619,2 миң сомдук** курулуш иштерине кошуп жазуулар боюнча материалдар, укуктук баа берүү үчүн Жалал-Абад областтык прокуратурасына жиберилди.

Кыргыз Республикасынын Эсептөө палатасынын Ош шаары, Ош, Жалал-Абад жана Жалал-Абад областтары боюнча аймактык бөлүнүшүнүн мамлекеттик инспектору

А. Жумабаев